

Les línies

Observem encara nombroses vacil·lacions, en la llengua escrita, pel que fa a les formes del substantiu *línia* i dels nombrosos mots de la seva família. Tot prové del fet que *línia* presenta una forma lleugerament diferent de la del castellà, i que aquesta diferència no es manté pas en la majoria dels seus derivats o, si es vol, dit més exactament, dels mots de la mateixa família.

Pompeu Fabra, en una de les seves «Converses», justifica aquesta forma *línia*. Deia que la forma d'adjectius acabats en *i*, com *idoni*, *espontani* i *igni*, havia estat adoptada prenent per model un mot com *oli*, corresponent al castellà «óleo». I que «l'admissió de *idoni*, *espontani*, etc., porta a la de *idònia*, *espontània*, etc., (en lloc d'"idònea", "espontànea"; etc.), i llavors, per analogia, a la de *línia*, *miscel·lània*, etc. (en lloc de "línea", "miscel·lànea", etc.)». Tenim, doncs, ben establerta la forma *línia*, que fa el plural segons la norma general, canviant la *a* final en *es*, cosa que dóna *línies*, en lloc de les formes «línies» i fins i tot «línneas» que es veuen encara sovint. I seguint la mateixa analogia a què es referia Fabra, tenim *rectilini* i *curvilini*, analogia que es fa encara més evident en les formes del femení d'aquests adjectius, *rectilínia* i *curvilínia*.

Però el fet que en català s'hagi adoptat la forma *línia* en lloc de «dineu», no vol pas dir que tots els altres mots de la mateixa família

hagin de presentar també una *i* després de la *n*. Cal prescindir, per tant, de formes com «diniu», «aliniu» i «aliniació», que encara apareixen sovint en els nostres textos. Així com al costat de *oli* i els seus derivats directes, com *oliatre*, *oliar*, *ollasses*, etc., tenim les formes cultes *oleic*, *oleifer*, *oleàcies*, etc., al costat de *línia*, i de *rectilini*, *curvilini* i *interlínia*, tenim una sèrie nombrosa de mots que conserven la *e* de les formes originàries: *lineal*, *linealment*, *linear*, *alineació*, *alinear* (que no s'han de confondre amb *alienació* i *alienar*), *alineament*, *delineació*, *delineament*, *delinear*, *delineant*, així com *interlineació*, *interlineal*, *interlínear*, malgrat *interlínia*. La Gran Enciclopèdia Catalana recull ja, a més, *linealitat*, mot avui molt usat, especialment pels crítics literaris, significat «qualitat de lineal», i format, és clar, sobre *lineal*. No tan usual, ni de bon tros, tenim també *rectilinealitat*, que no figura encara ni a la Gran Enciclopèdia, però usat per alguns crítics d'art, sovint amb la forma «rectilínialetat». Però és evident que si admetem aquest mot parasintètic ha d'ésser amb la forma abans esmentada, malgrat *rectilini*, car l'analogia s'estableix amb *linealitat*.

Hi ha, encara, relacionades amb *línia*, les formes *línoutip*, *línoutípic* i *línoutipista*, amb una discrepància que es justifica fàcilment perquè provenen de l'anglès.

Albert Jand